

txt

tardor

2008

núm. 9

Projecte curricular de centre

suplement
educatiu de
la revista
de lletres *L'illa*

materials educatius
per a l'escola valenciana
bromera.txt

TXT és una publicació d'Edicions Bromera coordinada per Josep Antoni Fluixà

Consell de redacció: Marta Estrelles i Carol Borràs
Consell assessor: Alfred Aranda, Bernat Bataller, Vicent Borràs, Joan Carles Gírbés i Josep Gregori

Col·laboradors: Mercé Fuster, Pilar García, Diego Gómez, Alejandro Lorente, Jesús Marrodán, Vicent Moreno, Dolors Palau i Cristina Simón

Correcció lingüística, maquetació i arxiu gràfic: Edicions Bromera

Disseny gràfic: Enric Solbes

Fotografia: Alfred Aranda i Agustín Serra

Redacció i administració: Apartat de correus 147, 46600 Alzira (Ribera Alta), telèfon 962 402 254

Adreça a Internet: www.bromera.com/txt

Correu electrònic: txt@bromera.com

Impressió: Bormac

Tirada: 12.500 exemplars

ISSN: 1887-3979 / **DL:** V-635-2007

TXT no s'identifica necessàriament amb els articles dels seus col·laboradors, ni els torna els originals no sol·licitats, ni hi manté correspondència.

TXT autoritza la reproducció dels seus articles si se'n fa esment de la procedència.

Editorial

Amb el començament del nou curs escolar la LOE avança un pas més en la seua aplicació i, com a conseqüència, els nous currículums de les diferents etapes educatives entren en vigor progressivament. Però tota aquesta substitució d'una llei i d'una normativa encara vigent per una altra implica un canvi real a l'aula? És a dir, aplica el professorat els continguts nous, les orientacions didàctiques proposades o les aportacions més innovadores que s'assenyalen en la nova llei educativa, com ara la introducció de les competències bàsiques? I, sobretot, el que és més important, repercutirà en l'alumnat tot aquest canvi legislatiu? S'aconseguirà millorar l'educació de les generacions futures?

Aquestes són, naturalment, les qüestions que convindria plantejar i resoldre, i no altres polèmiques pseudopedagògiques que criden molt l'atenció dels polítics i dels periodistes, especialment dels contertulians que *ho saben tot* dels mitjans de comunicació audiovisual. De fet, si no es plantegen, correm el risc d'assistir només a un espectacle gratuït i sense sentit. I, a la fi, tots tindrem la sensació de garbellar aigua, perquè es discutirà, fins i tot acaloradament, sobre les bondats o les misèries d'una llei o de l'altra, sobre el partidisme de determinada assignatura, sobre el boicot o els entrebancs d'unes autonomies a la llei del govern central o sobre l'ús vehicular de les llengües autòctones en l'ensenyament o, per contra, de la marginació o imposició de la *llengua única*. Però, al cap i a la fi, tota aquesta discussió no deixarà de ser una ficció; mentrestant, a les aules tant el professorat com l'alumnat continuen fent el que han fet sempre: copiar, dictar, memoritzar, recitar, preguntar o examinar i contestar, per dir-ho d'alguna manera.

Per tant, és necessari –i, fins i tot, diríem urgent– que les lleis educatives i les normatives que les despleguen s'apliquen d'una manera ràpida i efectiva, si es té l'objectiu real de canviar alguna cosa i de millorar tan prompte com siga possible. I, en aquest aspecte, és obligatori que es produïska als centres educatius una renovació dels currículums –ja que els referents mínims han sigut modificats per l'administració educativa– i, com és lògic, la revisió que se'n faça s'ha de reflectir en una redacció nova dels respectius projectes curriculars d'etapa. Si això no es fa, potser l'única cosa que canvie siguen els llibres de text utilitzats. Però està el professorat preparat per fer-ho? Té, realment, una altra alternativa al simple canvi de llibres? L'han format per a la innovació? Com ha d'elaborar la nova programació curricular? Quins aspectes han canviat i quins no?... En definitiva, potser, ja és hora que algú hi done resposta.

Flaixos

La tercera campanya «Llegir en valencià»: un nou èxit

La tercera campanya de «Llegir en valencià», impulsada per la Fundació Bromera, amb el suport de nombroses institucions i organismes de la nostra societat, ha sigut un nou èxit. Amb la col·laboració, com en les edicions anteriors, del diaris *Levante-EMV* i *El Mundo*, s'han distribuït els 13 títols de la campanya amb una bona acollida per part dels lectors. Aquesta edició ha estat orientada a difondre el nostre patrimoni, de manera que els diferents llibres –elaborats expressament– han tractat, d'una manera amena i alhora rigorosa, les característiques històriques, culturals i socials que configuren el poble valencià. Així, la campanya «Llegir en valencià, per a conèixer-nos» ha permés a milers de lectors saber més sobre els trets identitaris del nostre poble.

Lectura i noves tecnologies

A partir del 25 d'octubre es desenvoluparà de manera semipresencial la segona edició del curs «Fomentar la lectura en la societat del coneixement» organitzat per la Fundació Bromera amb el patrocini del Ministeri de Cultura. Els assistents a aquesta segona edició coneixeran els nous recursos de l'entorn digital aplicats a l'àmbit del foment de la lectura i n'aprofitaran així les possibilitats pedagògiques. En aquesta iniciativa capdavantera col·laborarà novament la professora de la Universitat Oberta de Catalunya Laura Borràs i el grup Novadors.

Jornades d'expressió escrita

Del 22 d'octubre al 10 de desembre tindrà lloc a l'Alcúdia la tercera edició de les Jornades de Formació del Professorat convocades per CCOO, amb la col·laboració de la Xarxa de Centres Públics C-340, la Fundació Bromera per al foment de la lectura, el Cefire d'Alzira i l'Ajuntament de l'Alcúdia. Tindran l'expressió escrita com a eix temàtic. Anna Ballester, Montserrat Vilà i Daniel Cassany seran els ponents que analitzaran les tècniques creatives, els processos de comprensió a l'aula i la manera d'acostar l'expressió escrita als alumnes tant a l'escola com fora d'aquesta.

Per a consultar el programa complet, podeu visitar el web <http://www.fundaciobromera.org>.

Educ@webs www.edu365.cat

Portal educatiu que el Departament d'Ensenyament, a través de la Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya, posa a disposició de l'alumnat i de les seues famílies. Hi trobem un conjunt de documents, aplicacions i serveis de suport a l'estudi, estructurat en nivells educatius i, per a Primària i ESO, en àrees de coneixement. En l'apartat de l'escriptori hi ha un ventall molt complet d'eines de consulta per a totes les matèries. Un portal molt útil per a professors i alumnes.

Deu anys de reflexió sobre innovació educativa

Del 24 al 26 de novembre tindrà lloc a la Casa de la Cultura d'Alzira la desena edició de les Jornades d'Innovació Educativa que organitza la Regidoria d'Educació de l'Ajuntament d'Alzira, amb la col·laboració de la Fundació Bromera. Després de la conferència inaugural del dilluns 24, es donarà a conèixer el veredict dels X Premis d'Innovació Educativa Ciutat d'Alzira en les tres modalitats: Experiències d'Innovació Educativa, Foment de la Lectura i Foment de la Igualtat. Així mateix, durant les jornades s'exposaran les experiències educatives guardonades en la convocatòria de l'any passat.

Projecte curricular i programació didàctica

Jesús Marrodán Gironés

La LOE i la implantació d'aquesta ha generat canvis. Molts docents es pregunten quines modificacions s'han d'introduir en les programacions didàctiques, i, per tant, en els materials curriculars i en la pràctica docent. Una de les innovacions és la inclusió en les programacions del foment de la lectura i la comprensió lectora com a principi pedagògic comú a tot l'ensenyament bàsic. Per això, en el marc de l'autonomia pedagògica dels centres docents en els propers cursos, la reelaboració de les programacions didàctiques serà una necessitat i un repte.

El punt de partida

La LOE (Llei Orgànica 2/2006, de 3 d'abril, d'Educació) planteja, entre altres, tres canvis importants que per si mateixos ja fan replantejar la programació didàctica en el marc de l'autonomia pedagògica del centre. Són els següents:

- Concepte nou de currículum. A la definició que hi ha en la LOGSE (1990), i que es manté en la LOCE (2002), s'afeg el concepte de competències bàsiques; s'estableix així (en l'article 6) una definició oficial de *currículum*: conjunt d'objectius, competències bàsiques, continguts, mètodes pedagògics i criteris d'avaluació.
- No s'esmenta que hi ha un projecte curricular, sinó que «el projecte educatiu del centre [...] incorporarà la concreció dels currículums establits per l'Administració educativa» que correspon fixar i aprovar al claustre (article 121). Per contra, la LOE sí que esmenta expressament la programació docent com un element de concreció curricular.
- Principis pedagògics comuns per a tot l'ensenyament bàsic, tal com diu l'article 19, per a Educació Primària, i l'article 20, per a ESO. Aquests principis pedagògics comuns, a més de l'atenció a la diversitat –que s'han de treballar en totes les àrees– són: la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita, la comunicació audiovisual, les tecnologies de la informació i la comunicació i l'educació en valors. Així mateix, s'assenyala que a fi de promoure l'hàbit de la lectura, s'hi ha de dedicar un temps diari en Educació Primària, i, en ESO, un temps en la pràctica docent de totes les matèries.

El que estableix la LOE és desplegat normativament mitjançant reials decrets d'àmbit estatal, en concret el Reial Decret 1513/2006, de 7 de desembre, d'ensenyaments mínims d'Educació Primària, i el Reial Decret 1630/2006, de 29 de desembre, d'ensenyaments mínims d'ESO. Ambdós decrets es materialitzen en l'àmbit valencià en el Decret 111/2007, de 20 de juliol, per a Educació Primària, i el Decret 112/2007, de 20 de juliol, per a ESO. En cap dels dos decrets valencians s'esmenta expressament el projecte

curricular d'etapa o de centre, sinó que, tot traslladant el que estableix la normativa estatal, es diu que «els centres docents han de desenvolupar i han de completar, si escau, el currículum establert en el present decret i en les normes que el despleguen. El resultat d'aquesta concreció ha de formar part del projecte educatiu del centre».

Segons el que s'acaba d'exposar es plantejen dues qüestions importants: ha d'haver-hi un projecte curricular d'etapa i un de centre? quins aspectes nous hauria d'incloure la programació didàctica d'àrea o de matèria en l'ensenyament bàsic?

El projecte curricular: encara existeix?

Sobre el currículum d'etapa i de centre convé recordar la vigència del Decret 233/1997 que estableix el reglament orgànic de les escoles infantils i els col·legis d'Educació Primària, i del Decret 234/1997, que estableix el ROF (reglament d'organització i funcionament) dels instituts d'Educació Secundària; totes dues normes estableixen l'existència i el contingut dels projectes curriculars de les etapes corresponents. En conseqüència, la concreció del currículum, que ha d'estar inclosa en el marc del projecte educatiu de centre a què es refereix la LOE i els decrets curriculars, pot tenir el format de projecte curricular d'etapa. D'altra banda, el contingut del PCE ha de reflectir, al seu torn, els canvis introduïts en la normativa legal. En aquest sentit s'han de tenir en compte almenys els aspectes següents:

- Foment de la inclusió sistemàtica i global dels principis pedagògics de l'ensenyament bàsic (comprensió lectora, expressió oral i escrita, comunicació audiovisual, tecnologies de la informació i la comunicació...) en la pràctica docent i en el conjunt de l'activitat escolar.
- Establiment de les línies directrius per a garantir el foment de l'hàbit lector al centre, que, en el cas de l'ensenyament primari, ha d'assegurar la pràctica diària de la lectura (en quines àrees o matèries?, en quin moment del dia?, amb quins textos?); amb això es pretén evitar la indefinició d'aques-

ta responsabilitat així com deficiències en la posada en pràctica.

- Els projectes curriculars d'Educació Primària fins ara havien d'inserir la seqüenciació dels continguts per cicles, però el Decret 111/2007 ja l'estableix, per tant, no escau.
- Determinació dels aspectes relatius a l'avaluació tal com han establert les ordres d'avaluació d'Educació Primària i d'Educació Secundària Obligatoria vigents; en concret hi ha dos temes ben importants:
 - Establiment de les línies bàsiques que configuren el pla específic de reforç o recuperació que s'ha d'elaborar per a l'alumnat que no passa de cicle o de curs; aquests plans han d'incloure les mesures organitzatives corresponents.
 - Els criteris per a passar de cicle o de curs per tal de respondre a nombrosos interrogants que han de ser resolts en el marc de l'autonomia pedagògica del centre: amb quantes àrees no aprovades es repeteix en Primària?, si només es pot repetir un cicle, en quins s'optarà per passar amb suspensos?, en què consistirà, en ESO, l'excepcionalitat per a passar amb més de dues assignatures?...

D'altra banda, cal assenyalar quins altres elements dels projectes curriculars que hi ha actualment s'hi poden continuar incloent, i que s'hi han d'incloure, com cada centre ha fet fins ara. Ens referim al tractament de l'atenció a la diversitat, als criteris de selecció de materials curriculars, etc.

Una revisió necessària de la programació didàctica

Les noves programacions didàctiques de l'ensenyament bàsic corresponents a cada àrea de coneixement o matèria, en el marc de l'autonomia pedagògica de cada centre per a desenvolupar i concretar el currículum, han de tenir en compte:

- La inclusió obligada de les huit competències bàsiques (vegeu-les detallades en l'Annex I dels decrets) en les programacions de totes les àrees o assignatures. Les competències bàsiques no sols s'han de treballar en l'àmbit de l'assignatura, sinó també en

El PCE ha d'establir les línies directrius per a garantir el foment de l'hàbit lector al centre

Les competències bàsiques no sols s'han de treballar en l'àmbit de l'assignatura, sinó també en la resta d'àmbits educatius: menjador escolar, biblioteca, activitats extraescolars...

la resta d'àmbits educatius: menjador escolar, biblioteca, activitats extraescolars...

- L'existència d'un pla de reforç o d'activitats de reforç per a l'alumnat que passa de cicle o de curs sense haver superat àrees o assignatures, perquè pugui adquirir els coneixements necessaris per a continuar l'aprenentatge. S'hi ha d'incloure el professorat responsable d'aquestes activitats de reforç.
- Pel que fa als objectius, continguts i criteris d'avaluació, hi ha tres canvis ben importants:

- Modificació: se'n determinen uns de nous, n'hi ha que desapareixen i uns altres es tornen a formular o es concreten; això afecta cadascuna de les etapes i, al seu torn, cada àrea o matèria.
- Seqüenciació en cicles en Educació Primària (fins ara era el centre qui feia eixa seqüenciació) i en cursos en ESO.
- Relació amb els principis pedagògics establerts per la normativa i ja esmentats adés; pel que fa a les TIC, la normativa va-

lenciana en determina el tractament integrat en totes les àrees.

També hi ha elements de les programacions didàctiques que no han sigut modificats i per tant s'hi han de continuar incloent: les unitats didàctiques, la metodologia, els materials curriculars per a posar en pràctica la programació, les activitats extraescolars i complementàries, els criteris i els instruments d'avaluació... Les programacions didàctiques

**Programar implica concretar
i complementar el currículum,
adequar-lo a l'alumnat i al centre**

de cada àrea o assignatura es complementen amb la programació d'aula, que és l'adequació de la programació didàctica a un grup d'alumnes concret, i s'aplica així el principi d'atenció a la diversitat.

Tots aquests canvis en les programacions repercuten directament en els materials curriculars que s'han de fer servir a l'aula, els quals s'han d'actualitzar per a ser coherents amb la programació didàctica establida. Cada docent, a partir d'unes bases normatives i del context escolar del centre en què treballa, s'ha d'encarar a fer les noves programacions com un repte professional i una necessitat educativa. Programar implica concretar i complementar el currículum, adequar-lo a l'alumnat i al centre. La programació didàctica no és una mera juxtaposició d'unitats didàctiques o una llista de temes, sinó que comporta l'expressió sistemàtica, raonada i coherent de la pràctica docent, individual i col·lectiva. Per al docent, programar vol dir crear, desenvolupar, concretar, però, alhora, expressar per escrit una concepció de l'ensenyament i un model educatiu; per a la resta de la comunitat educativa i del conjunt de la ciutadania, que hi haja programacions didàctiques és la garantia d'un procés d'ensenyament-aprenentatge transparent, raonat i respectuós amb els drets dels alumnes i les seues famílies.

Consells per a elaborar el projecte curricular de centre

Josep Antoni Fluixà

teòrica per a contextualitzar a la realitat de la nostra escola els objectius, les competències bàsiques, els continguts, els mètodes pedagògics i els criteris d'avaluació proposats per l'administració? Dedicarem temps i esforç a una faena que no tindrà després repercussió pràctica a les nostres aules?

Evidentment, la resposta a aquestes qüestions pot ser distinta segons la manera d'encarar el repte. Podem senzillament copiar la proposta de programació curricular

d'avaluació que es deriven de la nostra pràctica docent amb l'alumnat o bé dels objectius, els continguts, etc. que contenen els llibres de text que hem seleccionat com a recurs per a la nostra aplicació didàctica amb l'alumnat.

■ Comparar la relació anterior amb els currículums prescriptius –en el nostre cas els de la Comunitat Valenciana– de cadascuna de les etapes i àrees, amb l'objectiu de comprovar quins aspectes i continguts tenim previstos i quins són els que hau-

La implantació de la nova llei d'educació, la LOE, ha significat també un canvi en els currículums prescriptius de les diferents etapes educatives i, en conseqüència, la necessitat de revisar i reelaborar de nou el projecte curricular de cada centre per a adaptar-lo als continguts nous i a les orientacions proposades per l'administració educativa que, com és lògic, inclouen algunes innovacions.

El concepte de competències bàsiques ara forma part de la definició del currículum

Hauríem de comprovar quins aspectes i continguts tenim previstos i quins són els que hauríem d'afegir per complir amb l'aplicació educativa de tot el currículum

I, sens dubte, en aquest darrer aspecte, la innovació més característica de la LOE ha sigut la introducció del concepte de competències bàsiques que ara forma part de la definició del currículum. És a dir, al conjunt dels objectius, dels continguts, de les orientacions metodològiques i dels criteris d'avaluació, s'han d'afegir ara les huit competències que l'alumnat ha d'assolir al llarg de la seua escolarització: la competència en la comunicació lingüística, la competència matemàtica, la competència en el coneixement i la interacció amb el món físic, el tractament de la informació i la competència digital, la competència social i ciutadana, la competència cultural i artística, la competència per a aprendre a aprendre i l'autonomia i iniciativa personal.

Per això, amb la introducció d'aquest concepte molt significatiu, ja no ens serveix el que teníem i ens veiem en l'obligatorietat de revisar el nostre PCC. Però, com fer-ho? Ens veurem immersos novament en una tasca ingrata i costosa de redacció

que ens ofereixen les editorials dels llibres de text que hem triat per a la nostra pràctica docent o podem dedicar hores i hores a redactar una adaptació de la planificació del currículum perfecta en la forma, però buida en l'aplicació diària amb l'alumnat. Però, deixant de banda tant una opció com l'altra, podem també intentar acordar una elaboració real i útil del nostre projecte curricular, seguint, per exemple, els consells següents:

- Proposar al claustre del centre la lectura d'aquells textos bàsics per a conèixer la nova llei educativa i les aportacions diferents que fan diferents els nous currículums respecte dels anteriors. En aquest sentit, és recomanable la lectura de l'article de Jesús Marrodán publicat en aquesta mateixa revista. També podem proposar la visita d'alguna persona experta perquè ens impartisca una ponència al centre.
- Fer una relació dels objectius, dels continguts, de la metodologia i dels criteris

riem d'afegir per complir amb l'aplicació educativa de tot el currículum.

- Redactar un document que en fóra una síntesi i que incloguera, com és lògic, les competències bàsiques, però també altres aspectes com, per exemple, la llengua d'escolarització inicial i d'iniciació sistemàtica a la lectoescriptura; la llengua vehicular de cada àrea en cada cicle; la integració de les diverses llengües del currículum; els criteris de selecció, ús i elaboració de materials; les mesures d'atenció a la diversitat; l'enfocament de l'acció tutorial; l'organització del centre, o la col·laboració dels pares i les mares i de la comunitat educativa en general.

En definitiva, hauríem de partir del que fem per a introduir el que no fem, concretar un guió dels diversos apartats i subapartats que s'haurien d'incloure en el nou projecte curricular i plasmar-ho tot en un document que fóra, sobretot, útil per a la nostra posterior programació d'aula.

Currículum i entorn

Diego Gómez

Prenent com a punt de partida les funcions de l'escola i les relacions entre el currículum prescriptiu i el coneixement de l'entorn, cal intentar esbrinar un ventall de reflexions i recomanacions pedagògiques pràctiques, que afavoriran conductes integradores que faciliten el coneixement de la identitat social i cultural valenciana, és a dir, el coneixement del nostre entorn més immediat.

L'escola és un àmbit immediat per als xiquets i les xiquetes, situat entre la família i la societat. A partir d'aquesta afirmació es poden fer dues reflexions bàsiques entorn de la funció educativa de l'escola. Una primera emmarcada en les relacions entre escola i família i que comporta la necessitat d'establir un clima de cooperació mútua entre les dues institucions. I una segona que se centra en les relacions entre escola i societat i que determina tota l'estratègia didàctica del currículum.

Si es fa una petita parada en el paradigma de les relacions entre escola i societat, cal destacar, entre les funcions educatives globals assignades a la institució escolar, la de facilitar la integració de l'alumnat en el context sociocultural. Aquesta integració s'ha de promoure per mitjà de la transmissió dels sabers culturals organitzats de la societat a la qual pertany. El desenvolupament integral de la persona comporta la seua autonomia i la seua identitat personal i social. Per tant, quan l'escola projecta l'alumnat cap a l'aprenentatge intencional, afavoreix conductes integradores a la mateixa societat. Quin significat pedagògic té aquesta premissa fonamental? Doncs que cal considerar els elements que defineixen la identitat de la societat valenciana (tant la popular i

tradicional com l'actual i la del futur) com a referent principal per a planificar les accions educatives diàries a les nostres aules.

Fins ací la teoria, però hem de poder elaborar receptes escolars que barregen d'una manera coherent i equilibrada les prescripcions curriculars amb la nostra realitat, amb el nostre context i entorn més quotidià. Per tant, us presentem unes quantes orientacions didàctiques per a dissenyar activitats d'ensenyament-aprenentatge relacionades amb el coneixement del medi més proper al nostre alumnat.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES PER A DISSENYAR ACTIVITATS PER AL CONEIXEMENT DE L'ENTORN MÉS IMEDIAT

alumnat	mestres	metodologia	recomanacions
• Tenir en compte els coneixements i les experiències prèvies que té: de tipus familiar, del carrer, del temps lliure, de la televisió, del cine, dels viatges, etc. • Tenir en compte la importància de la interacció amb els altres en la construcció dels seus esquemes de coneixement.	• Ajudar a ordenar i situar els esquemes de coneixement que construeix l'alumnat i donar-los significats nous i més amplis. • Donar pautes d'observació i dissenyar activitats, com a reptes intel·lectuals, que faciliten el progrés de l'alumnat. • Seleccionar i fer objecte de memorització aquells fets, dades, dates, vocabulari i noms que siguen realment rellevants per al coneixement.	• Potenciar l'observació, l'experimentació i la recerca mitjançant una gran varietat de tècniques com les següents: – Observar directament la realitat: eixides, museus... – Observar mitjançant imatges: dibuixos, diapositives, pel·lícules... – Comprendre documents escrits senzills: diaris, textos literaris... – Formular preguntes i enquestes senzilles; representar i llegir els resultats. – Dramatitzar situacions, fer jocs de rol i simulació. – Treball amb mapes i plànols. – Treball amb els mitjans de comunicació de massa (televisió, ràdio i premsa). – Fer una indagació històrica senzilla, etc.	• Planificar eixides de treball per a conèixer diferents indrets i contrastar diverses realitats: rural/urbana, paisatges de muntanya, marítims, industrials, turístics... • Introduir-los en l'aprenentatge del temps històric a partir del present, el temps viscut de la història familiar o local. • Donar importància a l'organització de l'aula per a treballar individualment, en grup reduït, intercanviar opinions, exposar treballs, fer debats...

Per acabar, cal tenir en compte que, en aquestes edats (Primària), l'escola ocupa un lloc preponderant en la vida dels xiquets i les xiquetes, com a marc i escenari d'aprenentatges, de socialització, de descobertes

L'escola ha de facilitar la integració de l'alumnat en el context sociocultural

Hem d'elaborar receptes escolars que barregen d'una manera coherent i equilibrada les prescripcions curriculars amb la nostra realitat

i de relacions. La recepta pedagògica que s'ha de cuinar a partir del currículum està servida i en la carta del restaurant de qualsevol institució escolar. Es podria llegir com a menú recomanat que l'escola ha de formar part de la vida quotidiana i afavorir així el creixement harmònic de l'alumnat i l'aprenentatge progressiu del funcionament de la societat que ha de fomentar els valors democràtics.

El projecte curricular, un context necessari

Cristina Simón

El projecte curricular defineix tant l'oferta formativa i acadèmica com el tarannà i el mètode docent de cada centre. És el marc general d'actuació dissenyat pel mateix equip educatiu en funció de la realitat del centre i, amb aquest, s'estableixen els objectius, les competències bàsiques, els continguts, els criteris d'avaluació, etc., del centre en qüestió. Promogut fonamentalment per la LOGSE, l'actual LOE mira de recuperar-lo, amb prou feines a casa nostra, sobretot per la manca d'orientació i l'esforç extra que comporta.

Mercé Fuster

Directora del CEFIRE de Gandia

És cert que el projecte curricular implica un gran esforç, sobretot perquè coincideix amb l'inici del curs, que sempre és una època atafegada; cal reunir el claustre de professors i això no és senzill; però els centres són els primers interessats, és una part fonamental de la seua tasca i per això s'hi apliquen al màxim. A més, cal tenir en compte que ara s'han produït canvis i tots estan pendents de revisió. El projecte curricular és un document bàsic i, des dels CEFIRE, nosaltres mirem d'assessorar el professorat per elaborar-lo. El que oferim són cursos sobre aspectes específics de cada temàtica, més que sobre el projecte entès globalment, però amb criteris que són comuns per a tots. Són cursos de formació en l'àmbit del centre, amb el claustre de professors, que rep l'assessorament extern necessari. Una altra manera d'orientar-los és mitjançant els grups de treball, també sobre temàtiques concretes, però novament amb un marc comú.

Alejandro Lorente

Responsable de Formació i Innovación Educativa de CCOO-PV

El projecte curricular va ser una de les idees més innovadores de la LOGSE. El seu valor rau en el fet que impulsa una reflexió seriosa sobre els objectius. Permet als docents emmarcar el seu treball individual dins un context més ampli amb directrius comunes. Com a desenvolupament teòric, la LOGSE era molt potent, però la LOE la va aturar de colp. Ara la LOE mira de recompondre-la, però es troba amb el fet que les competències educatives han sigut transferides a les comunitats, i la nostra es dedica a boicotejar tota iniciativa del Govern central, com ocorre amb l'assignatura d'Educació per a la ciutadania. La nostra administració ha posat cap per avall totes les competències i, més d'un any després, el desenvolupament de la llei està encara en els preliminars. L'orientació de la Conselleria d'Educació és necessària per a l'aplicació del projecte curricular, però sembla que es llava les mans.

Vicent Moreno

Director del CEIP Jaume I el Conqueridor de Catarroja

Sense l'assessorament de l'Administració, no sabem com aplicar el projecte curricular ni com aconseguir que ens resulte més senzill de fer. La literatura pedagògica sempre és la mateixa; el que canvia és la realitat de cada centre. Ens cal un marc que correspon a l'Administració atorgar per tal d'estalviar-nos treball debades. Si hem de partir de zero, tardarem tres o quatre anys a tenir el projecte acabat i aleshores ja haurà deixat de ser útil. Demanem un context únic que només calga adequar a les nostres circumstàncies, perquè hi ha coses més importants en el dia a dia que reclamen la nostra atenció. Sense orientació, debat sobre com fer el projecte curricular és quasi com discutir sobre el sexe dels àngels. Com que és evident que l'Administració té unes altres prioritats, haurem d'espavilar-nos i esforçar-nos més, que és l'única manera de sobreviure que coneix l'escola pública.

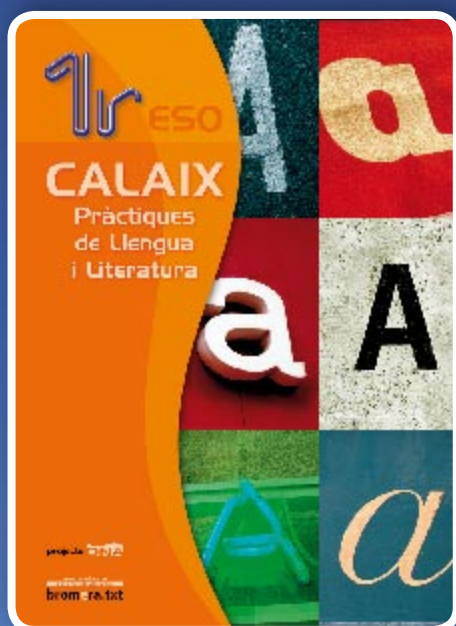
Pilar Garcia

Professora de Valencià a l'IES de Teulada

Quan la LOGSE va introduir la noció de projecte curricular, les beneficiàries principals foren les escoles de Primària, ja que els CEFIRE oferien cursos de formació i ajudaven a elaborar-los. A més, en Primària, el treball de grup és una dinàmica força arrelada, mentre que en Secundària, es privilegia el departamental. En aquest sentit, hem fet els deures: els departaments redacten el seu projecte curricular particular, en el qual es recull d'alguna manera el projecte educatiu i el règim intern del centre. Però hi ha aspectes que s'haurien de decidir en conjunt, criteris globals que caldria imposar des d'una comissió de coordinació pedagògica per tal que foren compartits per tots els departaments, que desenvoluparien separatament les qüestions més concretes. Sobretot és un problema de manca de temps, de control i d'orientació. No sóc massa optimista, la veritat, va ser una bona idea al moment oportú, que pocs es van prendre seriosament.

TALLER DE LLENGUA

Taller de llengua és l'optativa per a 1r, 2n i 3r d'ESO que té com a objectiu dotar els alumnes de les estratègies de planificació i de les habilitats per a comprendre i expressar-se oralment i per escrit

Materials didàctics destinats als alumnes que presenten dificultats d'aprenentatge de la llengua i per a aquells que volen repassar i consolidar el que han après

projecte **ONA**

per a navegar
sense perdre el rumb

per a assignatures noves

EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA

El sabor de la ciudadanía

Drets i deures

en un món en transformació

Enric Senabre

- Els principis bàsics que treballa la nova assignatura Educació per a la ciutadania explicats d'una manera divertida i propera per a l'alumnat.
- Material complementari per al professorat.
- Publicació simultània en castellà en Algar Editorial.

Serafí Antúnez. Catedràtic del Departament de Didàctica
i Organització Educativa de la Universitat de Barcelona

«Cal construir acords i fer-los servir com a guia i referència»

Dolors Palau

Amb més de dues dècades de reflexió entorn de les qüestions bàsiques de la planificació docent, Serafí Antúnez és un dels màxims experts a l'hora d'abordar els reptes i la importància del projecte curricular. El catedràtic de la Universitat de Barcelona, autor de diverses publicacions, considera que aquest document és una eina clau per a adaptar els acords didàctics generals al funcionament de cada centre i sosté que és compatible amb la llibertat de càtedra dels docents.

No es poden considerar els drets de cada docent sense tenir presents els de l'alumnat. I un d'aquests és el de rebre una educació pertinent i adequada a les seves necessitats

Els centres escolars han de començar a elaborar aquest curs un full de ruta que definisca què, quan i com s'han d'ensenyar i avaluar determinats continguts educatius, un instrument que, segons Serafí Antúnez, catedràtic de didàctica i organització escolar de la Universitat de Barcelona, respon a la necessitat d'establir «acords que donin coherència, articulació i continuïtat a les pràctiques professionals» dels docents, però també, «cada vegada més», dels representants dels serveis psicopedagògics i socials de suport als centres. Es converteix així, assenyala, en un document per a recollir «conformitats» entre col·legues que comparteixen la tasca comuna de l'educació d'un conjunt d'estudiants al llarg de la seua escolaritat, una dinàmica que trenca amb actuacions que, fins ara, s'esdevenen «gairebé sempre» en solitari.

Una eina de consens

«El projecte curricular (PC) hauria de ser, fonamentalment, una eina per reunir d'una manera ordenada els acords d'ordre didàctic», indica Antúnez. Un instrument que estiga «en contínua revisió» i permeta «desenvolupar l'autonomia de cada centre, considerant els elements que el fan diferent dels altres». El fet que la LOE no esmente explícitament aquest document no constitueix, segons la seua opinió, un problema

substancial: «Posar nom a aquest instrument tampoc és rellevant. Sí que ho és, en canvi –i per tant té vigència–, la conveniència de construir acords i de fer-los servir com a guia i referència».

L'adscripció del PC al projecte educatiu de centre (PEC) pertany també al terreny de les formes. «Si convenim que els acords d'ordre didàctic corresponen fonamentalment, per no dir d'una manera exclusiva, a un sol d'aquests estaments: el del conjunt de professionals de l'educació, podria justificar-se que es recollissin en un document complementari al PEC, ja que el PC hauria de ser aprovat pel claustre de docents exclusivament», afirma.

L'adopció de la normativa

Però, quin marge de maniobra deixa la legislació vigent per a les intervencions particulars dels centres? Antúnez opina que «encara preval l'afany de les autoritats educatives per establir una densa capa de normativa que ofega i limita les escasses parcel·les d'autonomia de què disposen els centres». Així, el discurs sobre l'autonomia «s'acompanya de pràctiques contradictòries com són les regulacions que limiten la capacitat de regir-se per acords propis».

Els acords recollits en un PC no tenen per què xocar amb l'autonomia professional del professorat

Tot i això, el professor de la Universitat de Barcelona defensa que «no hi ha normativa, per prescriptiva i prolixa que sigui, que pugui impedir el quefer d'un grup de professionals convençut i compromès amb la idea de cercar solucions originals, fins i tot heterodoxes, disposat a fer tot allò que, sent congruent amb la idea d'educar de la millor manera possible el seu alumnat, no estigui expressament prohibit».

El retard en l'adopció del projecte curricular com a instrument de treball en els centres escolars respon, afirma Antúnez, a diverses inèrcies o entrebancs. En primer lloc —«i aquest va ser un error en els inicis d'aquelles primeres èpoques»—, a «l'afany de les autoritats educatives per demanar produccions a tots els centres: el seu PC, posant-los terminis idèntics, sense tenir en compte les seves característiques i particularitats. En molts casos i per complir els terminis, es va respondre a l'exigència amb produccions superficials, poc debatudes o amb simples reproduccions de models i exemples aliens als centres».

La segona causa d'aquest endarreriment estaria relacionada amb el procés d'elaboració: «Construir l'instrument de manera pu-

rament deductiva: des de les directrius dels projectes curriculars base proporcionats per l'Administració fins a les decisions d'aula de cada centre va constituir un procediment massa rígid». En canvi, l'opció d'elaborar-los de manera més inductiva, «des de les pràctiques quotidianes, degudament revisades en comú, fins als acords de nivell, cicle, àrea i centre», va aconseguir «una més gran implicació de tots els actors, la necessària apropiació del seu contingut per part del col·lectiu docent i una major credibilitat del propi projecte».

Tampoc els processos d'assistència, d'acompanyament als centres per part dels serveis de suport extern, van constituir «un ajut del tot eficient i satisfactori». El catedràtic de la Universitat de Barcelona opina que, més que la manca de preparació dels professionals d'aquests serveis, el factor principal que va pesar va ser «la descoordinació» entre aquests col·lectius. «Segurament, vam proporcionar missatges confusos i suggeriments poc pertinents al professorat i als centres», indica.

Un currículum flexible

Els projectes curriculars que comencen a prendre forma amb l'inici del curs no poden concebre's com a documents tancats, destinats a perdurar sense cap modificació. «Com qualsevol altra eina que pugui construir un grup de persones que treballen plegades per regular les seves pràctiques professionals, en qualsevol sector laboral, ha de ser un instrument en permanent revisió i actualització», subratlla Serafí Antúnez, abans de postillar que «el ritme i la freqüència d'aquestes dependran de l'anàlisi que es faça de la seva utilitat i pertinència i també, clar, del temps disponible per fer aquesta anàlisi».

El professor de la Universitat de Barcelona es mostra convençut que una iniciativa com aquesta no restringeix la *llibertat de càtedra* del professor: «Els acords recollits en un PC

no tenen per què xocar amb l'autonomia professional del professorat. Si això succeeix, podria ser un indicatiu que l'acord es va establir sense la deliberació i el consens necessaris». Argumenta que «es poden fer compatibles maneres d'ensenyar diferents i, a la vegada, aconseguir la coordinació i sintonia entre totes». La clau està a «posar-se d'acord en els principis fonamentals que orienten l'acció» i deixar a cada docent «el compromís i la capacitat de complir-los» a través de les pràctiques professionals peculiars.

No es tracta, diu, de quelcom inèdit. «Hem

No hi ha normativa que pugui impedir el quefer d'un grup de professionals convençut i compromès amb la idea de cercar solucions originals

conegut molts casos en què docents amb conviccions personals i professionals diferents i estils docents desiguals accepten i arriben a acords», siga respecte a la varietat metòdica, l'equitat, la flexibilitat en l'agrupament dels estudiants, el foment de l'activitat de l'alumnat en els processos d'aprenentatge o, entre d'altres, el caràcter formatiu i integrador de l'avaluació. De tal manera, indica, que «si els compleixen, encara que els portin a terme a través de vies i procediments diferents, estan seguint una línia metodològica comuna. Una línia fina, si es vol, però que resulta vàlida i és el resultat d'un procés d'elaboració en comú que, si segueix, cada vegada produirà més conformitats».

Antúnez incideix també en el fet que els drets de cada docent «no es poden considerar sense tenir presents els drets de l'alumnat». I un d'aquests és el de rebre una educació pertinent i adequada a les seues necessitats. «Aquesta pertinència o qualitat, si es vol, en suma, no és possible si no es manifesta la coherència i la complementarietat en l'acció docent i si cada docent no cedeix una parcel·la de la seva llibertat individual en benefici de l'alumnat que comparteix amb els seus col·legues», reivindica.

La teua recomanació

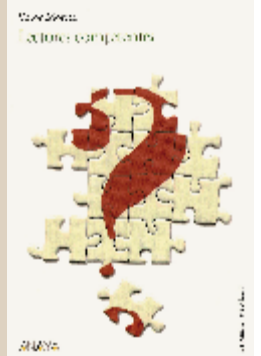
TXT ofereix aquest espai per als seus lectors perquè pugues recomanar llibres, pel·lícules, obres de teatre... que t'hagen resultat interessants per la seua relació amb l'educació i l'ensenyament. Si trobes algun llibre que creus que els teus companys de professió no s'haurien de perdre, conta'ns-ho per correu electrònic a txt@bromera.com o per correu postal a Revista TXT (Ap. de Correus 147, 46600 Alzira) indicant «Recomanació» en el sobre. Juntament amb el text en què ens expliques per què t'ha agradat (2.000 caràcters aprox.), cal que adjuntes una fotografia de carnet i les dades personals (nom, cognoms, centre educatiu on treballes, adreça i telèfon). Si vols recomanar una pel·lícula, cançó, exposició... envia'ns un text que no supere els 500 caràcters. Els autors de les recomanacions publicades rebran un llibre de Bromera com a obsequi.

Rosa Martín i Martínez,
del CEIP Pintor Camarón
de Sogorb,
ens recomana el llibre

Lectores competentes,
de Víctor Moreno,
132 pàg. Col. «La sombra de
la palabra», Anaya, 2004

**Si com a mestres no fem les preguntes que
mobilitzen el cervell i l'afecte del lector, no estem
preparant el camí de triar la lectura com una
opció personal i de coneixement**

Aquest llibre és una proposta ferma i molt estructurada per a millorar la competència lectora a les aules. Si les institucions escolars preparem els nostres alumnes en el fet de saber llegir, estarem fent camí per a millorar el dèficit lector. Continue preguntant-me per què uns alumnes trien llegir més que uns altres. Perquè pense en la responsabilitat que em pertoca com a mestra. Em pega per *registrar* la meua biblioteca i trobe un dels meus autors preferits a l'hora de posar accents diferents en el foment de la lectura.

Víctor Moreno ens planteja un dubte: «Si l'alumnat no té una bona competència lectora tal vegada no pot trobar plaer llegint. Si el que llig no activa la ment del lector, si com a

mestres no fem les preguntes que mobilitzen el cervell i l'afecte del lector, no estem preparant el camí de triar la lectura com una opció personal i de coneixement». L'autor analitza l'acte lector subratllant les operacions intel·lectuals que es realitzen en aquest acte. Tracta rigorosament cadascuna d'aquestes operacions: memoritzar, interpretar, valorar i organitzar. D'una manera molt clara, sistemàtica i des d'un punt de vista molt docent (Víctor Moreno és professor de Secundària) ens explica les connotacions intel·lectuals, el procés d'aprenentatge, les activitats que cal fer en cadascuna d'aquestes operacions. La seua sistematització ha de formar part d'un programa de formació lectora. En el llibre trobem un gran nombre d'activitats, actituds, enfocaments i preguntes per a cadascuna de les operacions esmentades, i també de les dificultats que cada operació té per a l'alumnat. En totes les activitats l'autor dóna importància a treballar en veu alta: explicar i fer preguntes orals, posar en comú dades o qüestions, analitzar i valorar idees, reflexionar. Aquest sentit d'acompanyament m'agrada molt i deixa les presses fora de l'aula. Hi ha també exemples de textos de tot tipus, de gran qualitat i subtilitat, que donen al llibre una doble vessant: la formativa i la de gaudir llegint. En l'epíleg trobem el que pot ser una invitació de l'autor: «Escriure per a llegir millor». Víctor Moreno planteja un camí paral·lel i complementari al fet categòric que «els lectors es fan llegint»; així, l'escriptura pot esdevenir una bona estratègia per al desenvolupament de la competència lectora. Tota pedra fa paret, no?

Ana Palau, del col·legi Sants Patrons d'Alzira, ens recomana la pel·lícula *El espíritu de la colmena*

En un poble petit de l'interior es projecta, un diumenge de postguerra, la pel·lícula *El doctor Frankenstein*. Entre els espectadors, dues germanetes es queden impressionades davant la imatge del monstre, i la més menuda, Ana (una Ana Torrent enlluernadora), decideix anar a trobar-lo. Així arranca la que és considerada una de les millors pel·lícules del cinema espanyol, una exaltació del poder de la imaginació infantil, que aconsegueix materialitzar els somnis; aquests que els adults han oblidat en un ambient hostil i determinista. Una obra d'art, farcida de poesia visual.

flauta

Flauta en concert

- ✿ Per a perfeccionar la tècnica de la flauta i per a acostar-nos diverses obres de la història de la música.
- ✿ Estructurat en blocs: música clàssica, pop, de cine i tradicional d'arreu del món.

Piccolo flauta 1 i Piccolo flauta 2

- ✿ Reculls de cançons valencianes i exercicis ordenats d'una manera progressiva.
- ✿ El mètode arriba a l'octava.
- ✿ Permet el treball del cant, la lectura musical i la interpretació amb la flauta.

per a escriure

lectoescriptura musical

Andantino

- ✿ Quaderns estructurats en unitats didàctiques.
- ✿ Formació en la lectura i l'escriptura musical i en aspectes del ritme, l'entonació, l'educació vocal i auditiva.
- ✿ Amb cançons populars valencianes, activitats de lectura rítmica i melòdica, i activitats de creativitat i escriptura.
- ✿ Per al professorat, la Guia didàctica i el CD de Recursos Sonors amb els acompanyaments de les cançons.

Per als sis cursos de Primària

àrea de Coneixement del medi

NOVA COL·LECCIÓ

- Primer cicle de Primària.
- 12 contes d'escriptors i il·lustradors de prestigi reconegut.
- Amb lletra manuscrita.
- Incorporació progressiva del text.
- Apartat didàctic sobre l'àrea de Coneixement del medi.
- Disponible en castellà en Algar Editorial.

EL CLUB DE LA CIÈNCIA

NOVA COL·LECCIÓ

- Segon cicle de Primària.
- Relats acompanyats de taules, curiositats i experiments per acostar d'una manera lúdica la ciència als xiquets i les xiquetes.
- Disponible en castellà en Algar Editorial.